

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року №384
(у редакції наказу Міністерства
освіти і науки України
від 05 червня 2013 року №683)

Форма № Н – 3.03

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

ПРОГРАМА НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

підготовки спеціаліст

спеціальності 7.05070203 «Електричний транспорт»

Харків
ХНУМГ
2014 рік

ПРОГРАМУ РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

канд. іст. наук, доцент кафедри історії і культурології М. В. Яцюк

Схвалено Президією Науково-методичної комісії з Електричного транспорту 0507 «Електротехніка та електромеханіка».

Протокол № 1 від 18 січня 2009 року.

Обговорено та рекомендовано до видання на засіданні Вченої ради Харківського національного університету імені О. М. Бекетова з спеціальності 7.05070203 «Електричний транспорт».

Протокол № 10 від 31 травня 2013 року.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної дисципліни «Історія України» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки за галуззю знань 0507 «Електротехніка та електромеханіка».

Основою дисципліни є вивчення історичних, суспільно-політичних, державотворчих процесів, що відбувалися в минулому й відбуваються в сучасній Україні, їх об'єктивну зумовленість, взаємозв'язки та взаємозалежності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історична діяльність і суспільне життя українського народу в соціально-політичній та державотворчій сферах суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни	Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну
Вихідна	Історія української культури Соціологія Політологія Філософія

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Українська державність в давні часи.
2. Історичний аналіз.
3. Україна на сучасному етапі.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Історія України» є: надання знань про сутність соціально-політичних процесів, що відбувалися в минулому й відбуваються в сучасній Україні, їх об'єктивну зумовленість, взаємозв'язки та взаємозалежності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія України» є: прищеплення культури історичного мислення, вироблення вмінь аналізувати і оцінювати явища політичного розвитку українського суспільства у контексті світової історії, зіставляти історичні процеси з епохами, робити аргументовані висновки.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати:

- історіософські концепції щодо формування та розвитку українського етносу;

- основні закономірності, суть і наслідки етапів і процесів українського державотворення;
- історичні особливості пошуку оптимальних моделей будівництва незалежної України;
- історичні аспекти появи чисельних етносів в Україні, найбільш характерні риси їх спілкування між собою, в рамках держави;
- зародження історично української соціальної системи, наявність в ній ознак міжнародного впливу, поєднання історичного і сучасного;
- об'єктивні умови і суб'єктивні фактори в процесах гуманітарного, політичного життя народу;
- формування і розвиток історико-етнографічних регіонів України;
- історичні процеси в міграційних та еміграційних явищах українців;
- історію та історіографію в еволюції, їх місце і роль в гуманізації діяльності людини, громадянина;
- історію формування соціальних груп та їх роль в створенні оригінальної форми державності;
- основні закономірності розвитку державності, етносів в Україні;
- визначальні тенденції розвитку освіти, науки, техніки як фундаментальних основ рівня життя українського етносу;
- історію формування та діяльності громадських, культурологічних, освітніх, політичних організацій українського народу;
- еволюцію, закономірність, ефективність розвитку (за періодами) державності України.

Вміти:

- аналізувати історичні джерела та історіографічну літературу;
- використовувати ознаки соціально-історичних епох та критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних процесів;
- визначати періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних процесів в Україні;
- аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності попереднього життя українського народу, визначати особливості сучасного соціально-політичного розвитку українського суспільства та його перспективу;
- узагальнювати наукову інформацію історичного, політичного, гуманітарного характеру;
- використовувати методи соціальних досліджень;
- визначати належність себе та учасників спільної діяльності до певного етносу;

- з врахуванням визначеної належності себе та оточуючих до певного етносу підтримувати сприятливий психологічний клімат при здійсненні спільної діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 18 години/ 0,5 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1. Історія України

Змістовий модуль (ЗМ) 1.1 Українська державність в давні часи

Тема 1.Київська Русь, її піднесення. Втрата політичної єдності, Київської Русі і державності

Проблеми етногенезу східних слов'ян. Східнослов'янські племена в українських землях. Їх суспільний, господарський устрій, традиції і побут.

Державотворчі процеси у східних слов'ян в давнину. Протодержавні східнослов'янські утворення. Теорії походження України – Русі. Державотворчі чинники в суспільно-політичній еволюції східнослов'янських племен. Виникнення (витоки) Руської держави. Проблеми періодизації давньоруської держави. Діяльність перших київських князів. Розквіт Русі в добу Володимира Великого і Ярослава Мудрого. Хрещення України – Русі і його значення. Феодальна роздробленість на Русі: причини і наслідки. Розпад єдиної держави східних слов'ян і утворення на її території окремих князівств.

Політичний устрій і особливості політичної культури України – Русі. Система державного управління і її історична трансформація. Соціальна структура. Утворення і розвиток феодальних відносин.

Походження термінів «Русь» і «Україна».

Питання про давньоруську народність в історичній літературі.

Південно-Західна Русь. Піднесення і занепад Галицько-Волинського князівства. Особливості державного устрою. Внутрішня боротьба за владу. Західний вектор зовнішньої політики галицько-волинських князів.

Причини і наслідки втрати української державності. Історичне значення давньоруської держави. Роль України княжої доби у світовій історії.

Тема 2. Українські землі у складі іноземних держав(XIV-XVI ст.) Україна у XVI –першій половині XVII ст.

Ослаблення українських земель. Литовська експансія в українські землі. Кревська унія. Втрата українськими землями своєї автономії. Політичне становище українських земель в складі Великого князівства Литовського в XIV – XVI ст. Система політичної влади Великого князівства Литовського.

Західноукраїнські землі під владою Польщі. Люблінська унія і її наслідки. Брестська церковна унія 1596 року. Особливості державної влади в Речі Посполитій. Політика ополячення і окатоличення щодо українців.

Становище православної церкви в Речі Посполитій. Церковні братства. Магдебурзьке право.

Характерні риси суспільної стратифікації українства.

Виникнення українського козацтва: причини і час появи, територія розселення. Запорізька Січ – зародок нової української (козацької) державності. Види українського козацтва.

Тема 3. Національно визвольна війна українського народу під проводом Б.Хмельницького, її політичні результати

Національно-визвольна війна під проводом Б.Хмельницького: причини, характер та рушійні сили війни, її періодизація. Гетьман Б.Хмельницький. Хід воєнних дій. Політико-правові аспекти створення української козацької держави: вибір типу державності; територія держави Б.Хмельницького; соціальна політика; роль і значення польсько-українських домовленостей (Зборівський і Білоцерківський трактати) у створенні станової держави; характер влади гетьмана. Дипломатія гетьмана Б.Хмельницького. Переяславська рада і «Березневі статті» 1654 року та їх історична оцінка у вітчизняній і зарубіжній літературі.

Тема 4. Україна в другій половині XVII ст. «Руїна» : її соціально-політична суть і наслідки

Наміри Б.Хмельницького розірвати союз з Московією. Політика гетьмана І. Виговського. Обрання Ю. Хмельницького гетьманом України. Наступ Московії на автономні права України. Початок занепаду козацької держави. Руїна: розпад України на Лівобережну і Правобережну; формування промосковських, пропольських, протурецьких таборів в Україні і їх боротьба за владу.

Тема 5. Гетьманщина у складі Російської імперії. Остаточна ліквідація української державності

Правління гетьмана І. Мазепи: взаємини Гетьманщини і Московії; українсько-шведський союз. Обмеження Петром I автономії України. Трансформація суспільно-політичного ладу Гетьманщини в XVIII ст.: форми українського гетьманату; конституція П. Орлика; особливості територіального і політичного устрою. Політика Російської імперії по обмеженню української автономії. Ліквідація української державності.

ЗМ 1.2. Історичний аналіз

Тема 6. Капіталістична еволюція України у складі Російської імперії, її особливості (друга половина XIX ст.)

Розвиток мануфактурного виробництва підросійській і підавстрійській Україні. Промислове виробництво: поява фабрик, заводів. Формування загальнодержавних ринків і участь в цьому процесі українських виробників. Регіональна економічна спеціалізація.

Промисловий переворот в українських землях Росії другої половини XIX ст. Економічне становище західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської імперії. Прихід іноземного капіталу.

Тема 7. Україна на початку XX ст. Українська національно-демократична революція 1917-1920 рр.

Антиукраїнська політика російського царизму. Перша буржуазно-демократична революція в Російській імперії 1905-1907 рр. Початок Першої світової війни і участь у ній українців.

Створення Центральної Ради. Її внутрішня і зовнішня політика. Перша українсько-більшовицька війна і Брестський мир 1918 року.

Українська Держава гетьмана П.Скоропадського.

Проголошення ЗУНР.

Директорія УНР: спроби утвердити українську державність в умовах зовнішньої агресії. Отаманщина.

Україна під владою більшовиків в 1918 – 1921 рр.

Тема 8. Розвиток України в умовах утвердження тоталітарного режиму (1920-1939рр.)

Встановлення комуністичного політичного режиму в Україні: політичні та економічні перетворення в УРСР; складання і розвиток тоталітарних принципів організації державного і суспільного життя.

Сталінський режим в Україні. Голодомор 1932 – 1933 років. Політичні репресії. «Розстріляне відродження».

Західноукраїнські землі між двома світовими війнами.

Тема 9. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945рр.)

Початок Другої світової війни. Вхідноукраїнських земель до складу УРСР.

Військово-політичні процеси в Україні в добу фашистської окупації: фашистський окупаційний режим; національний рух в піднімецьких українських територіях; протистояння ОУН–УПА і радянського режиму.

Звільнення України від фашистських загарбників. Підсумки війни та історичні уроки для України.

Тема 10. Становище в Україні в повоєнний період (1946-1953 рр.).

Відбудова народного господарства СРСР у повоєнний період. Радянський тоталітарний режим в західноукраїнських землях і підпільно-партизанська боротьба ОУН–УПА. Відбудова повоєнної економіки. Голод 1946-1947 рр. в Україні. Ідеологічний наступ сталінізму.

ЗМ 1.3 Україна на сучасному етапі

Тема 11. Соціально-економічний розвиток України в умовах «відлиги» та в період загострення кризи радянської системи (1954-1985 рр.)

Соціально-економічний розвиток України в 50-х – 80-х роках в Україні. Суспільно-політичні трансформації радянського режиму: «хрущовська відлига». Жовтневий «заколот 1964 року», його наслідки; процеси «перебудови» і українська політична специфіка.

Політична опозиція комуністичному режиму в Україні: «шестидесятники».

Тема 12. Відродження незалежності України. Суспільно-політичний розвиток України в умовах незалежності

Проголошення і розбудова незалежної України: Акт проголошення незалежності і загальноукраїнський референдум 1991 року; формування і специфіка української багатопартійної системи; конституційне забезпечення демократичної політичної системи в країні.

Президентство Л. Кравчука (1991-1994 рр.).

Президентство Л. Кучми (1994-2004 рр.).

«Помаранчева революція» 2004 р. і перемога національно-демократичних сил.

Українська діаспора.

3. Рекомендована література

1. Бойко О. Історія України/ О. Бойко. – К.: «Академвидав», 2002. – 688 с.
2. Гнатюк О. Прощання з імперією. Українські дискусії про ідентичність/ О. Гнатюк. – К.: «Академвидав», 2005. – 240 с.
3. Горелов М., Моця О. Цивілізаційна історія України/ М. Горелов, О. Моця. – К.: Критика, 2005. – 489 с.
4. Історія України. Курс лекцій / під ред. М.В. Яцюка. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 270 с.
5. Історія України: Словник-довідник/ під ред. М.В. Яцюка. – Харків: ХНАМГ, 2010. – 247 с.
6. Литвин В. Історія України. Навчально-методичний посібник для семінарських занять/ В. Литвин. – К.: Знання, 2006. – 211 с.
7. Лозко Г. Українське народознавство/ Г. Лозко. – К.: «Артек», 2006. – 360 с.

8. Політична історія України / під ред. проф. В.І. Танцюри. – К.: «Академвидав», 2002. – 488 с.

9. Світлична В. Історія України/ В. Світлична. – К.: Аграрна освіта, 2005. – 450 с.

10. Семененко В.І. Історія України/ В.І. Семененко. – Харків: Вид-во ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. – 740 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання з «Історії України» є письмовий іспит.

Підсумковий контроль виконують з метою оцінювання результатів навчання студентів. Загальна оцінка кожного змістового Модулю складається з поточних балів і з балів виконання модульної екзаменаційної роботи.

5. Засоби діагностики успішності навчання

- 1) Тест-зошит (контрольна робота) для поточного контролю;
- 2) питання для самостійної роботи;

В організації навчального процесу застосовується поточний контроль. Поточний контроль здійснюють під час самостійного опрацювання студентами програми дисципліни «Історія України». Він має на меті перевірку рівня підготовленості студентів з певних розділів (тем) навчальної програми і виконання конкретних завдань.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи

Оцінювання проводять за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії і методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;
- 3) ознайомлення з рекомендованою літературою з питань, що розглядаються;
- 4) уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, вирішенні завдань, винесених для самостійного опрацювання.
- 5) логіка, структура, стиль викладання матеріалу в індивідуальній творчій роботі, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації і робити висновки.

Навчальне видання

Програма нормативної навчальної дисципліни
«Історія України»

підготовки спеціаліст

спеціальності 7.05070203 «Електричний транспорт»

Розробник: **ЯЦЮК** Микола Володимирович

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Ю. Ю. Конюшенко*

План 2013, поз. 143 а

Підп. до друку 27.11.2013 р.

Друк на ризографі

Тираж 1 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 0,4

Зам. № 9463

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.